ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR IJODI VA UNING O‘ZBEK ADABIYOTIDAGI O‘RNI

Usmonaliyeva Ozoda Odiljon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Tel: +998 94 275 07 35

e.mail: usmonaliyevaozoda31@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va ijodi, uning she’riy merosi, “Boburnoma” asarining ilmiy-badiiy ahamiyati hamda o‘zbek adabiyoti taraqqiyotidagi o‘rni yoritiladi. Bobur ijodining mavzu va g‘oyaviy xususiyatlari tahlil qilinib, uning adabiy merosining bugungi kundagi ahamiyati ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: Bobur, Boburnoma, g‘azal, ruboiy, adabiyot, tarix, she’riyat, ma’naviyat, meros.

Kirish

O‘zbek mumtoz adabiyoti tarixida Zahiriddin Muhammad Bobur alohida o‘rin egallaydi. U nafaqat yirik davlat arbobi va sarkarda, balki iste’dodli shoir, adib, tarixchi va olim sifatida ham mashhurdir. Bobur o‘zining boy adabiy merosi bilan o‘zbek adabiyoti rivojiga katta hissa qo‘shgan. Uning asarlarida inson ruhiyati, vatan sog‘inchi, muhabbat, do‘stlik, tabiat go‘zalligi va hayot falsafasi chuqur aks etgan.

Bobur ijodi bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan bo‘lib, yosh avlodni vatanparvarlik, insonparvarlik va ma’naviy yetuklik ruhida tarbiyalashda muhim manba hisoblanadi. Boburning hayoti va adabiy faoliyati Zahiriddin Muhammad Bobur 1483-yil 14-fevralda Andijon shahrida tug‘ilgan. U Temuriylar sulolasining vakili bo‘lib, yoshligidan ilm-fan va adabiyotga qiziqqan. Otasi Umarshayx Mirzo vafotidan so‘ng Bobur 12 yoshida Farg‘ona taxtiga o‘tiradi. Boburning hayoti murakkab siyosiy kurashlar bilan

inklyuziv ta'lim islohotlari

kechgan. U Samarqand uchun bir necha bor kurash olib borgan, keyinchalik Kobulni egallagan va Hindistonda Boburiylar davlatiga asos solgan. Shunga qaramay, Bobur umrining har bir davrida ijod bilan shug‘ullangan va qimmatli asarlar yaratgan. Bobur turkiy va fors tillarida ijod qilgan. Uning she’riy merosi g‘azal, ruboiy, tuyuq va qit’alardan iborat bo‘lib, ularda shoirning hayotiy kechinmalari, orzu-intilishlari va falsafiy qarashlari aks etadi. Bobur she’riyatining mavzu va g‘oyaviy xususiyatlari Bobur she’riyati samimiyligi va hayotiyligi bilan ajralib turadi. Shoir o‘z asarlarida inson qalbining nozik kechinmalarini mahorat bilan tasvirlaydi. Ayniqsa, vatan sog‘inchi Bobur lirikasining yetakchi mavzularidan biridir. U uzoq yillar vatandan yiroqda yashaganligi sababli ona yurtga bo‘lgan mehrini ko‘plab she’rlarida ifoda etgan. Bobur she’rlarida muhabbat mavzusi ham muhim o‘rin tutadi. Shoir sevgini inson hayotining eng go‘zal tuyg‘usi sifatida tasvirlaydi.

Bobur tabiat manzaralarini ham katta mahorat bilan tasvirlagan. Uning she’rlarida bahor fasli, gullar, bog‘lar va tabiatning turli ko‘rinishlari badiiy ifoda vositalari yordamida yorqin tasvirlanadi. Shoir ijodida insoniy fazilatlar, adolat, saxovat va ezgulik g‘oyalari ham keng o‘rin olgan. Bu jihatlar Bobur she’riyatining tarbiyaviy ahamiyatini yanada oshiradi.“Boburnoma” asarining ilmiy va badiiy ahamiyati

Boburning eng mashhur asari “Boburnoma” hisoblanadi. Ushbu asar nafaqat o‘zbek adabiyotining, balki jahon adabiyotining ham nodir namunalaridan biridir. “Boburnoma” memuar janrida yozilgan bo‘lib, unda muallif o‘z hayoti, siyosiy faoliyati va yashagan davr voqealarini batafsil bayon etadi. Asarda Movarounnahr, Afg‘oniston va Hindistonning tabiati, aholisi, urf odatlari, iqtisodiy va madaniy hayoti haqida qimmatli ma’lumotlar berilgan. Shu sababli “Boburnoma” tarix, geografiya, etnografiya va adabiyot fanlari uchun muhim manba hisoblanadi.

Asarning badiiy qimmati ham nihoyatda yuqori. Bobur voqealarni sodda va ravon tilda bayon qiladi. Tabiat tasvirlari, inson xarakterlari va tarixiy voqealarning ifodalanishi asarning badiiyligini ta’minlaydi.

inklyuziv ta'lim islohotlari

"Boburnoma" dunyoning ko'plab tillariga tarjima qilingan bo'lib, xalqaro miqyosda katta e'tirofga sazovor bo'lgan. Bobur ijodining o'zbek adabiyotidagi o'rni Bobur Alisher Navoiy an'analarini davom ettirgan buyuk ijodkorlardan biridir. U turkiy tilning badiiy imkoniyatlarini yanada boyitdi va rivojlantirdi. Bobur ijodi keyingi davr o'zbek adabiyotining taraqqiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Shoirning adabiy merosi o'zbek xalqining ma'naviy boyligi hisoblanadi. Uning asarlarida ilgari surilgan insonparvarlik, vatanparvarlik va adolat g'oyalari bugungi kunda ham dolzarbligini saqlab qolmoqda. Mustaqillik yillarida Bobur merosini o'rganish va targ'ib etishga alohida e'tibor qaratildi. Uning asarlari qayta nashr qilinib, ilmiy tadqiqotlar olib borildi. Bu esa Bobur ijodining yosh avlod ma'naviy tarbiyasidagi ahamiyatini yanada oshirdi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Zahiriddin Muhammad Bobur o'zbek adabiyoti va madaniyati tarixida o'chmas iz qoldirgan buyuk siymolardan biridir. Uning she'riy merosi va "Boburnoma" asari xalqimiz ma'naviy xazinasining bebaho qismidir. Bobur ijodida aks etgan vatanparvarlik, insonparvarlik, ezgulik va adolat g'oyalari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Shu bois Bobur merosini o'rganish va targ'ib qilish yosh avlodni barkamol inson etib tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bobur Z.M. "Boburnoma". – Toshkent: Yulduzcha, 2019.

2. Bobur Z.M. Devon. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2018.

3. Qayumov A. Bobur va boburiylar. – Toshkent, 2016.

4. Karimov N. O'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent, 2020.

5. Valixo'jayev B. O'zbek mumtoz adabiyoti. – Toshkent, 2017.

inklyuziv ta'lim islohotlari